

Centre Excursionista de Catalunya

Noticiari del mes de gener

JUNTA DIRECTIVA

Extracte de les actes de les sessions.—Obrir una subscripció entre els socis del CENTRE, encapçalada per aquest amb la quantitat de cent pessetes, per tal de socórrer al senyor Jaume Corbatera, President del «Centre Excursionista Rodamon», amb motiu de l'accident del qual fou víctima.

Creació d'una Secció entre els socis *juniors*, que es denominarà Secció Universitària, i aprovació del reglament pel qual es regirà.

Concessió d'un premi destinat als concursos escolars que ha organitzat a La Molina la Secció Universitària.

Consulta del Comité Iugoslau de l'Exposició de Barcelona, per mediació del senyor Baró d'Abella, referent a si el CENTRE es faria càrrec del Pavelló que Iugoslàvia té a l'Exposició, en el cas que l'esmentat Pavelló fos traslladat en la regió del Port de la Bonaiqua; sollicitant també el dictamen del CENTRE sobre la possibilitat de convertir-lo en xalet-refugi. La Junta acordà comunicar al senyor Baró d'Abella que estudiarà l'assumpte amb el major interès.

Núria.—L'Administració del Santuari de Núria s'ha dirigit al CENTRE, pregant-li que faci pública la conveniència que les entitats excursionistes i àdhuc els excursionistes isolats que decideixin anar-hi durant la temporada d'hivern i primavera, avisin prèviament llur anada a l'esmentada Administració (per lletra o telefonant al número 1 de Queralps), per tal d'evitar que es produeixin aglomeracions que, per no ésser esperades, facin difícil el servei de provisionament i restaurant.

La necessitat de l'avís previ, és especialment remarcable quan

es troben dues festes seguides o pròximes, perquè aleshores és quan es produeix major aflluència.

El CENTRE, complint la comanda, prega, als excursionistes i, en especial, a les entitats, que vulguin donar el sol·licitat avís a l'esmentada Administració.

L'accident Corbatera.—El CENTRE, el Centre Excursionista Rodamon i una representació coordinada de les altres agrupacions excursionistes, han obert una subscripció per tal de socórrer el President del Centre Excursionista Rodamon, senyor Jaume Corbatera, al qual, amb motiu de l'accident de què fou víctima, ha estat precis amputar-li totes dues cames.

Amb el producte d'aquesta subscripció, es proposaven adquirir les dues cames ortopèdiques que han d'ésser-li aplicades, i sufragar algunes despeses extraordinàries que l'accident ha ocasionat.

Com sigui, però, que la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis ha comunicat que facilitarà al senyor Corbatera els aparells proteics que necessita per a poder caminar, la Comissió recaptadora de les quantitats que ingressin a la subscripció esmentada, es complau a fer públic que posarà aquestes quantitats íntegrament a la disposició del senyor Corbatera, i prega als elements excursionistes i als que es proposaven alleujar la situació de l'accidentat, que tinguin present les greus necessitats que provoca aquesta mateixa situació en què es troba.

Els donatius es reben al CENTRE, al Centre Excursionista Rodamon i a totes aquelles altres entitats que han obert una subscripció.

En aquest número inserim la primera llista, que continuarem, dels inscrits en aquesta subscripció, la qual resta oberta per tal que puguin inscriure's tots els qui ho desitgin.

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA . . .	100'—
Francesc de P. Maspons i Anglasell. . .	5'—
Francesc Blasi	5'—
Josep Franch	5'—
Lluís Estasen	5'—
Feliu Turull	5'—
Josep M. ^a Guilera	5'—
Emili Trinxet	5'—
Antoni Bergnes	5'—
Sofia Bergnes	5'—
Marcelí Gausachs	5'—

Marcel·lí Soler	5'—
Joan Roca	5'—
Joan Brunet	5'—
E. Puig i Pascual	5'—
Ignasi Folch i Girona	5'—
D. F., ex-excursionista de l'Institut de Cultura .	1'—
Eduard Vidal	5'—
Un excursionista	5'—
Josep M. ^a Estasen	5'—
E. Ribera i Llorens	5'—
Ernest Mullor	5'—
Climent Viscarri	5'—
Marcel Bosch i Roca	5'—

Visitant il·lustre.—El dia 7 el CENTRE s'honorà amb la visita del ministre de Comerç de França, Mr. Flandin, el qual s'interessà molt per les activitats del CENTRE, i, després de recórrer totes les dependències, signà en l'àlbum de la Biblioteca.

Visita d'una campiona.—El dia 3, alguns elements de la Secció d'Esports de Muntanya obsequiaren amb un sopar íntim, que tingué lloc al Saló Blau del restaurant Or del Rhin, a les nostres compatriícies senyoretes Margot i Lucila Moles (la primera, campiona d'skis de la «R. Sociedad Peñalara»), les quals visitaren el CENTRE juntament amb els senyors Iglesias, Vocal de l'esmentada Societat, Serra i Josep del Prado.

El propòsit d'aquesta visita a Barcelona, a més de veure l'Exposició, era el de passar uns quants dies a La Molina; degut a no haver començat encara les nevades en aquella data, la visita a La Molina no es pogué realitzar, i esperem que els nostres hostes volgueren acceptar aquest acte de companyonia en substitució de les hores que hauríem passat plegats a La Molina.

Es reuniren una trentena de comensals entre els quals hi havia un nombre ben crescut de sòcies d'aquesta Secció.

Visita d'un campió.—Pocs dies més tard, passà una setmana entre nosaltres el campió del «Peñalara» i excel·lent amic nostre, senyor Manuel Pina, el qual estigué a La Molina els dies 16 i 17, quan ja la neu era ben abundant.

Els trens especials a La Molina.—El President del CENTRE, se-

nyor Maspons i Anglasell, juntament amb els senyors Folch i Guílera, visità el senyor Inspector General de la Companyia dels Ferrocarrils del Nord, a Barcelona, a l'objecte de parlar-li de les deficiències observades en el servei de trens especials a La Molina, principalment en el de retorn.

Els visitants adquiriren, una vegada més, el convenciment que per part de l'alta direcció de la Companyia de l'esmentat ferrocarril, i singularment de dit senyor Inspector General, hi ha el màxim desig que aquest servei es desenrotlli amb tota normalitat i sense els entorpiments que s'hi han notat, deguts a la novetat del servei, a la relativa escassetat de material de què pot disposar la Direcció de Barcelona, i al gran contingent d'skiadors que l'han utilitzat.

Els senyor Inspector assegurà als visitants que des d'aquell moment es disposava a donar totes les ordres pertinents a fi que tant el pròxim diumenge com els successius dies festius, fossin evitades totes aquelles deficiències que humanament es poden preveure i que no siguin indominables, com el retràs de breus minuts que de vegades imposa el tràfec d'una línia d'una sola via, ja d'ella mateixa prou carregada.

Al mateix temps, convingueren en fer públics alguns detalls de l'organització de dits trens, a l'objecte que les entitats excursionistes puguin donar-los a conèixer als seus socis.

El canvi de vagonets que s'ha d'efectuar a Ripoll, és degut al desig de disminuir la durada del viatge. El tren especial podria sortir de Barcelona amb vagonets dels de l'època de tracció a vapor i amb una màquina elèctrica, però, en aquest cas, la durada del trajecte seria de prop de 45 minuts més, cosa que s'evita formant un tren amb automotors fins a Ripoll i efectuant un canvi en aquesta estació.

Com que els pendents del transpirenenc, no permeten que els trens tinguin més de tres vagonets, el tren procedent de Barcelona, que es compon de sis vagonets de gran capacitat, en arribar a Ripoll s'ha de partir en dos, tal com es fa; el segon tren arriba a La Molina, amb deu minuts de diferència del primer.

Com en passats diumenges, en els successius, mentre les necessitats del servei ho exigeixin, a Ripoll, a l'arribada del tren especial de retorn de La Molina a la tarda, hi haurà preparat un altre tren de sis vagonets grans, automotors, per tornar a Barcelona amb la major velocitat que el tràfec de la línia permet, i, per tant, arribarà amb poca diferència del tren ordinari, que té l'entrada a les 20'20.

L'esmentat senyor Inspector, manifestà als visitants que, atesa

la concurrència que tenen aquests trens, bastant superior a la que la Companyia conjecturava, ha demanat que fossin transformats d'especials en ordinaris. Que si, com ell espera, és acordada la transformació, dits trens no faran més que les dues o tres parades indicades per les entitats excursionistes i aquelles a les quals obligui un encreuament amb trens descendents; que el del matí sortirà de Barcelona a les 4'50 i arribarà a La Molina als volts de les 8. Aquests horaris i estacions de parada seran anunciats oportunament, i no creu el senyor Inspector que funcionin per ara; fins a nova ordre, doncs, el tren del matí continuarà sortint a les 5 en punt.

Els visitants feren present a l'esmentat senyor Inspector, per què ho trametés a la Direcció de Madrid, que els concurrents a aquests trens especials no formen un públic heterogeni i desconegut, com el que s'aplega en els trens ordinaris, sinó socis d'entitats excursionistes, els quals s'han distingit sempre per llur cultura i disciplina i que, en conseqüència, mentre la Companyia procuri mantenir un servei amb tota la voluntat d'evitar les possibles deficiències, els elements excursionistes contribuiran, en allò que d'ells depengui, a la regularitat del servei.

Per aquest motiu, el CENTRE aprofita l'avinentsa per a fer públic el seu agraïment a tots els excursionistes que han viatjat en aquells trens els dies passats, per la manera com han atès les indicacions dels membres de la Junta Directiva del CENTRE i de llurs respectives entitats, en les incidències produïdes.

Festa a profit de la Capella del Xalet de La Molina.—Com s'havia anunciat oportunament, el dia 31, al Teatre de Novetats, ple de gom a gom i oferint un espectacle impressionant, se celebrà la festa a profit de la Capella de La Molina i per tal d'obsequiar els generosos protectors que han fet possible dur a terme aquesta bella empresa de bastir una església al costat mateix del Xalet de La Molina, que avui és un dels llocs de Catalunya més concorreguts pels nostres esportistes.

La companyia catalana del Teatre de Novetats representà amb una interpretació perfecta, la comèdia en tres actes i en vers, original del senyor Josep M.ª de Sagarra, *Les llàgrimes d'Angelina*.

El festival finalitzà amb l'estrena de la comedieta en un acte *Font Canaleta*, al·lusiva a les famoses pistes per a skis d'aquest nom que hi ha a La Molina i als plaers de bona mena que proporcionen els esports de neu. Constitueix el nervi de l'obreta, un diàleg entre un esportista i una gentil skiadora que es troben per coincidèn-

cia en plena pista de Font Canaleta. Els dos personatges acaben fent via cap a la nova capella de La Molina per demanar la benedicció de llur amor al peu de l'altar.

L'obreta (que ha estat escrita expressament per a aquest festival), està ben construïda i acusa un bon temperament de comediògraf. Fou bellament interpretada per l'actriu senyoreta Jofre i el senyor Duran. Volem, també remarcar la presentació escènica molt bonica, amb un excellent decorat de muntanyes nevades.

L'encís, però, de *Font Canaleta* està en el fet que, segons els programes, s'ignora qui n'és autor, encara que no manquen els qui afirmen que és deguda a la ploma d'una distingida esportista, sòcia del nostre CENTRE.

Els actors que representaren aquesta comedieta anaven aïllats amb vestits models dels magatzems Santa Eulàlia.

Durant el festival fou distribuïda una auca de rodolins, amb notables dibuixos del senyor Joan Queralt i text de Narcís Masó, en la qual es descriuen les graciosíssimes peripècies d'un viatge a La Molina.

No volem acabar sense felicitar els organitzadors d'aquesta festa, i especialment les dames i senyoretes, a la valuosa col·laboració de les quals es deu molt de l'èxit assolit per aquella.

CONFERÈNCIES

La Vall de Castejón de Sos.—El dia 10, el soci Mossèn Jaume Oliveras donà una conferència amb aquest tema que, com indica el seu enunciat, es refereix a una contrada de la qual s'ha parlat ben poc en detall.

La part baixa de la Vall de Benasc, del congost del Run fins al congost de Sahun, forma un reclòs a part, que, tenint per centre el poble de Castejón de Sos, on se celebren fires i mercats, pot anomenar-se, i s'anomena de fet, Vall de Castejón.

Aquesta vall, abans molt coneguda dels pocs excursionistes que freqüentaven la Vall de Benasc, ara ha quedat completament oblidada gràcies al progrés modern que, amb una tirada d'automòbil, porta els excursionistes als peus dels grans massissos dels Pireneus Centrals. És per això que el conferenciant es proposà fer-ne una detallada ressenya.

Per això dividí la vall en tres itineraris, que permeten veure

fàcilment i amb relativa comoditat llurs pobles i caserius, i els reconcs amagats i encisadors que es troben.

En el primer itinerari, visità el poble del Run, del qual diu poca cosa, puix per estar al peu de la carretera, és ja prou conegut. Però, ja un quart lluny de la carretera, admirem l'abundosa font ombrejada de nogueres i la capella romànica de la Verge de la Gràcia, amb la seva imatge del segle XII. D'allí ens fa pujar al Santuari de l'Encontrada i a la vila de Chia, i ens mostra, des del cim de la Serreta, el panorama de tota la vall. Detallà després el camí a fer en els altres dos itineraris.

L'un, sortint del poble de Castejón, s'enfila cap a Arasan, permet visitar tots els poblets que s'asseuen al faldar del Gallinero, i s'abeuren en les seves riquíssimes fonts. I van sortint, entre els prats penjats, les torrenteres fondes i els viaranys brodats per l'atapeïda freixeda, els poblets típics de Liri o Ilirí, Ramastué, Eresué, Sos, Sesué i Sahún. Amb arquitectura, creus i retaules va mostrant tot allò que hi ha d'interessant en l'art primitiu d'aquests pobles que s'enfilen pels repics de l'alta muntanya. I des de Sahún, el conferenciant, encara ens fa pujar fins el port que comunica aquesta vall amb la veïna de Gistan, i visita, a la tornada, el jardí encantat que és el poble de Vilanova.

L'últim itinerari, comprengué la visita als dispersos caserius del Migdia de la Vall, i començà pel recó idíl·lic d'Urmella, i seguí vers a Bisaurri, Gabàs, Sant Martí, Veri, Sant Feliu, Buyelgas, La Muria i Dos. Amb la projecció de vistes de tots aquests caserius i d'algun objecte d'art que posseeixen, arriba fins al coll de Les Paulles que comunica amb la vall veïna del mateix nom. I passant llavors per la part alta d'aquesta vall, va a buscar el coll de Fadas per tornar a Castejón, visitant, de passada, el gran casal de Fadas amb la seva antiquíssima capella i el poblet de Renanué amb la seva verge romànica.

Amb aquesta conferència, il·lustrada amb la projecció d'una escollida collecció de diapositives, poguérem contemplar els reconcs més amagats i tot allò que té d'interessant l'oblidada i desconeguda vall de Castejón de Sos.

Vuit dies a Escòcia.—Els dies 17 i 24, el soci senyor Francesc Blasi donà la seva anunciada conferència *Vuit dies a Escòcia*, la qual dividí en dues sessions per l'extensió que aquest tema oferia.

En la primera, el conferenciant començà la seva interessant

dissertació explicant l'itinerari seguit, per a la qual cosa féu projectar un mapa d'Escòcia.

Parlà extensament de Glasgow, la ciutat més important de la vella Caledònia. La major part dels edificis d'aquesta població són de gust neoclàssic, més o menys reeixit. Féu interessants descripcions dels llacs escocesos travessats durant l'itinerari.

Explicà detalladament la travessia del Canal de Caledònia, que té enorme importància per al tràfec comercial, puix que gràcies a ell les poblacions de l'interior es poden posar en comunicació directament amb l'Atlàntica i la Mar del Nord.

Parlà de l'Abadia de Sant Agustí, catòlica, que antigament constituí el fort anomenat «Augustus». En aquesta abadia es guarden unes pintures murals procedents de les velles catacumbes cristianes que existiren en aquell país.

Descriuí el vestit típic escocès que actualment només és portat en les grans festivitats nacionals. Parlà també dels tocadors de gaita, gent que s'acostuma a posar a les vores de les carreteres i toquen tristíssimes tonades, per a fer afluir la bossa al turista.

Totes les descripcions foren ilustrades amb belles projeccions, cosa que féu més interessant la conferència.

La segona conferència fou dedicada a la visita d'Edimburg i els seus voltants.

Remarcà l'aspecte senyorial que té aquesta ciutat des del seu eixamplament ençà, ocorregut el segle XVIII.

Entre els monuments citats hi ha el dedicat a Walter Scott, que, malgrat ésser de construcció moderna, té les característiques de l'estil gòtic.

En ràpid passatge projectà fotografies de la casa de Walter Scott, de l'abadia de Mebrose i d'altres. Aquests monuments estan emplaçats als afores d'Edimburg.

SECCIÓ DE FOLKLORE

Agrupació dels Mantenedors dels Goigs.—Els membres que integren aquesta Agrupació s'han reunit com de costum, per tal de treballar en les tasques de la seva especialitat.

SECCIÓ DE FOTOGRAFIA

Ultra l'Exposició de fotografies del VI Concurs «Premi Catalunya» i de la qual es parla en el BUTLLETÍ d'aquest mateix mes, la

Secció ha fet les següents excursió i visita: dia 1, visita al Poble Espanyol de l'Exposició Internacional; dia 19, excursió al Castell de Catllar, Vespella, La Nou, Riera i Salomó.

SECCIÓ D'ESPORTS DE MUNTANYA

Les activitats de la Secció d'Esports de Muntanya durant el mes de gener, han estat molt variades. Les festes de Reis, com que no hi havia neu a la muntanya, s'emprengueren diverses excursions, les quals foren deixades el primer dia per la pluja i la neu, que caigué en abundància. Després d'aquesta data, tothom dirigí els programes cap el Pireneu i, principalment, a La Molina, on s'havia posat un bon gruix de neu.

El dia 11, una colla aconseguí travessar amb skis de Núria a La Molina, passant pel Puigmal; el 12, una altra colla fracassà pel fort vent i el mal temps.

Des de La Molina pujaren al Puigllançada, els dies 12 i 19, molts dels skiadors que s'entrenen per als pròxims campionats. El darrer diumenge del mes, dia 26, nevà fortament tot el dia, la qual cosa privà de realitzar les excursions projectades; però retornaren els skiadors amb la convicció que enguany no mancarà la neu, i podran tornar ben sovint a les pistes de Font Canaleta, en ocasió dels campionats i per fer les travessies i excursions que s'han hagut d'acumular, de tot el desembre.

SECCIÓ DE GEOGRAFIA I GEOLOGIA

Durant aquest mes han continuat les lliçons del Curs de Geografia de Catalunya, que explica el Professor senyor Pau Vila, a les quals assisteixen bon nombre d'estudiosos de la nostra geografia.

SECCIÓ D'ARQUEOLOGIA I HISTORIA

Notes d'un viatge a l'Àfrica romana.—L'illustre periodista granollerí, senyor Miquel Joseph i Mayol donà una conferència, el dia 7, en la qual parlà de l'interessant tema esmentat.

Començà el conferenciant exposant el moment en què Roma, estenent el seu vol per la Mediterrània, després de la destrucció de Cartago, posà el peu ferm a l'Àfrica.

Primer establí els seus camps militars amb solidesa inexpugnable. Bastí després ciutats belles i artístiques entorn dels camps militars, fins arribar a les meravelloses formacions que avui l'arqueologia fa reviure.

El senyor Joseph i Mayol explicà detingudament la vida militar de Lambesa, presidida per la massa que compon el Pretorium. Finí aquesta part amb una poètica evocació de l'espectacle de la tornada de les tropes a la plaça d'Armes.

Després explicà la formació i desenvolupament de Timgad com a gran ciutat de la plana, i de Lambesa, primer camp militar de la muntanya i, després, estació estival dels romans i indígenes rics.

Finalment, parlà de les invasions dels vàndals i àrabs, que destruïren les meravelles romanes i tornaren al nores un país florent.

Il·lustrà la conferència, una sèrie de diapositives que es projectaren i que ajudaren a comprendre la vida romana a l'Àfrica.

L'Exposició de felicitacions nadalenques.—Després de molts dies de restar oberta, durant els quals foren molts els qui la visitaren, el dia 13 fou clausurada aquesta Exposició.

Progenitura històrica de Sabadell.—Continuant la conferència que amb aquest mateix tema donà el mes passat el President del «Centre Excursionista del Vallès», senyor Joan Montllor, el dia 16 tingué lloc la segona conferència en la qual recordà que en la seva anterior dissertació palesà com el nom de Rahona - la Ragone que figura en dos itineraris romans, - va íntimament lligat amb el de Sabadell fins a una època bastant acostada a la nostra.

Aquesta segona conferència estava destinada a demostrar com el nom de Valrà, que l'eminent sabadellenc Josep Salvany i Oller incorporà en 1844 a la història de la ciutat, era un nom intrús i que Rahona era la veritable progenitora de Sabadell.

Contra les divagacions i les fantasies d'En Salvany, el conferenciant adduí un bon nombre de proves documentals. No en un precepte de Lotari, com diu Salvany, sinó en els dos a favor d'Otò, abat de Sant Cugat del Vallès, dels anys 984 i 985, consta efectivament *l'església de Sant Feliu que és a Valrà*, però també hi figura Arrahona, la qual cosa prova que les dues pertinençies no són pas una mateixa cosa. La cita que fa Salvany de la butlla de Calixte II, de l'any 1120, dóna la clau de la confusió que sofí, puix diu que s'hi esmenta Sant Silvestre de Valrà, i el cert és que no hi consta aquesta capella ni Arrahona. La situació precisa d'aquesta capella

que tant féu divagar l'historiador sabadellenc, està ben indicada per les butlles papals de Silvestre II (a. 1002), de Joan XVIII (a. 1008), de Benet VIII (a. 1012) i, especialment, per la d'Urbà II (a. 1098), a favor del mateix monestir. Precisament en la darrera de dites butlles es veu clar que Salvany cità erròniament la de Calixte II per la d'Urbà II, en la qual s'esmenta la capella de Sant Silvestre de «valle rana», no de Valrà. És evident, doncs, que prengué «valle rana» (Vallirana) del castell de Cervelló, per «Valrane» (Valrà), nom que no figura en cap de les dues butlles, car l'església de Sant Feliu hi és anomenada de Castellar.

No existeix ni una sola dada fefaent, diu el conferenciant, d'haver existit en cap època, en el terme de Sabadell, una capella titulada de Sant Silvestre. En canvi, a Vallirana, entre can Campderòs i can Bagunyà, existeix l'antiga capella de Sant Silvestre, reedificada, a judicar per la inscripció de la llinda, l'any 1793.

La capella de Sant Silvestre, que En Salvany afirmà que no podia ésser altra que l'ermita de la Salut de Sabadell, n'era, per tant, ben aportada.

Solament una prova documental reporta Salvany favorable a la seva conclusió que Valrà era a Sabadell; és el Capbreu d'En Bonet, de 1417, existent a l'Arxiu municipal de la ciutat. És, però, un testimoni suspecte, entre altres raons, per les esmenes que s'hi observen.

Valrà, afirma el conferenciant, no podia ésser a Sabadell, perquè era a Sant Feliu de Castellar, vulgarment del Recó. Ho palesen tots els documents esmentats del Cartulari de Sant Cugat del Vallès, existent a l'Arxiu de la Corona d'Aragó i, sobretot, aquests dos altres del mateix Cartulari: el de la donació feta al monestir per Ademir (a. 975), i el de la que li féu Giribert (a. 1054).

L'*Especulum Officialatus*, obra inèdita i duplicada, que es troba als arxius de la Cúria i de la Catedral de Barcelona, en el capítol dedicat a Sant Feliu de Castellar, diu que aquesta església era anomenada des d'antic, de Sant Feliu de Valrà (Valrano), i cita els preceptes i butlles que així l'anomenen. Alludint a la de Benet VIII (a. 1038) i a la de Calixte II (a. 1120), constata que, en aquestes butlles, *l'església de Sant Feliu no és anomenada de Valrà, sinó de Castellar*, el nom del qual rebé en el segle xi.

El conferenciant remarcà com l'*Especulum* decideix terminantment la qüestió a favor seu. Seguidament digué que a l'Arxiu parroquial de Sant Feliu de Castellar o del Recó, trobà dues actes de revisió de límits parroquials i de fixació de termes, que esmenten

Ballrans per Valrà. La una, de 1603, anomena *lo pla de «Ballrans»*, i l'altra, de 1774, també l'esmenta amb aquestes paraules: *lo pla antigament anomenat de «ball rans», y buy se nomena la plana de la ferraria*. El pla de referència, diu, és el que hi ha entre l'engorjat de can Pèlags i Fontscalents. La ferreria, alludida, estava tocant al «pont vell» del Ripoll. En una breu nota dedicada al *moli d'En Pèlags*, existent en 1655, en la Història de Castellar escrita per mossèn Antoni Vergés i Mirassó, obra inèdita, es diu que *confrontava amb la ferreria d'En Riera de Castellar a sol ixent*. A Castellar encara sobreviu el record de la desapareguda ferreria, en el sobrenom d'una família que hi havia estat, la casa de la qual és coneguda per «cal ferrer del pont».

En Salvany, afegí el conferenciant, havia posat en disputa Valrà amb Arrahona, en la progenitura històrica de Sabadell, i jo he restituït aquest nom al seu veritable lloc, que és el de Sant Feliu del Recó.

A continuació llegí unes ratlles del jove doctor Miquel Carerras, arxiver municipal de la ciutat, en les quals diu que amb la descoberta del conferenciant «es tanca un període de la Història de Sabadell i se'n comença un altre, d'horitzons més clars i assequibles».

En aquest punt el senyor Montllor donà per finida la seva tasca. No volgué, però, abandonar la tribuna sense remarcar abans, que la seva descoberta era deguda al fet d'ésser excursionista. Si jo, digué, no hagués conegut bé els termes de Sant Esteve i de Sant Feliu de Castellar i llur toponímia, no hauria tingut la satisfacció d'aclarir l'enigma famós. Vegeu en aquest fet una prova més de la utilitat de l'excursionisme.

En la ressenya que donàvem en el número del mes passat de la primera conferència del senyor Montllor, per un error d'impremta, faltien algunes paraules que podrien desfigurar el sentit del paràgraf. A continuació el reproduïm íntegrament. Ha de dir:

Aquest nom té ascendència romana i probablement ibèrica. *Arragone*, la *Rahona* o *Raona* medieval, figura en els Itineraris romans dels Vasos Apol·linars i del Revenate. Efectivament: per on està Sabadell passava la via directa de Tarragona a Roma. Qui sap si el nom medieval de *Raonis*, d'una partida de Martorell, venia d'aquest camí.

Projeccions d'exemplars relatius a la prehistòria.—El dia 23, començà una tanda de projeccions explicades d'exemplars relatius

a la *Història de l'Art, de l'antiguitat fins a l'època bizantina*, a càrrec del soci senyor Pelegrí Casades i Gramatxes.

En aquesta primera sessió el senyor Casades va fer una explicació detallada de les projeccions que presentà, les quals es referiren a exemplars relatius a la prehistòria.

El dia 30, tingué lloc la segona sessió, en la qual el senyor Casades explicà, no menys detalladament, els exemplars projectats, els quals, relatius també a la prehistòria, es concretaren a monuments megalítics.

SECCIÓ UNIVERSITARIA

Aquest any l'organització de les proves dels Concursos Escolars d'Ski, han estat portades a cap per la Secció Universitària d'aquest CENTRE.

Els concursos escolars tenen gran importància, i d'això el CENTRE se n'ha fet perfecte càrrec, car tots els concursants són gent jove que té lleures, la qual cosa els permet practicar l'ski d'una manera intensiva, la qual cosa dóna lloc a un entrenament que difícilment poden aconseguir els qui no tenen els lleures inherents al règim universitari.

Amb el nom de I Campionat Escolar d'Ski, pel gener del 1929, en els dies 3, 4 i 5, tingueren lloc en les pistes de La Molina els primers concursos d'ski d'estudiants. Aquestes proves les organitzà la Secció de Muntanya de l'Associació d'Alumnes de l'Escola d'Enginyers Industrials, la qual, amb gran entusiasme, fomenta l'excursionisme i l'ski entre els seus associats. Aquesta entitat té una casa a Viliella (a dues hores al Nord de Martinet i a 1625 metres d'altitud) on poden dormir còmodament de quinze a vint individus. Per les vacances de Nadal, Carnestoltes i Setmana Santa, aquesta casa s'omple d'estudiants que van a practicar l'ski; a l'estiu, també hi van per fer magnífiques excursions cap a Andorra, muntanyes de Bescaran, Lles, Ariège, etc.

Però, que una associació d'estudiants, d'una sola especialitat, emprengui aquesta tasca, ens serveix d'estímul per a seguir una orientació semblant entre els estudiants de totes les diferents facultats i escoles, que ens permeti de practicar l'ski d'una manera econòmica durant les llargues vacances de Nadal i les del Carnestoltes i Setmana Santa.

La Secció Universitària del CENTRE és la cridada a estendre l'amor a la muntanya i l'afició a l'ski a tots els estudiants; a

aquest efecte, enguany ha organitzat el II Campionat Escolar de Ski-1930, les proves del qual havien de tenir lloc els dies 2, 3 i 4 de gener. Degut a la manca de neu es tingueren de suspendre per al dia 26 del mateix mes, que es corregueren les curses de resistència i slalom.

BIBLIOTECA

REVISTES INGRESSADES ÚLTIMAMENT. - SUMARIS RESUMITS

VOYAGES... A TRAVERS L'ACTUALITÉ MONDIALE

Dekobra, Maurice. *Le fanatisme aux Indes*. 1930-3.—Villette, Raymond. *Les prisonniers de la montagne*. 1930-25. Condroyer, Emile. *Les prisonniers de l'Océan*. 1930-35.—Fournier, Christiane. *Les Légendes du Tonkin*. 1930-39.—Bouchet, Hubert. *Les Pilotes de ligne*. 1930-43.—Delosne, Jean. *Le chemin de fer transsaharien*. 1930-67.—H. C. *Le caoutchouc*. 1930-83.

PEÑALARA

Casteret, N. *El Observatorio del Pic du Midi de Bigorre*. 1930-1.—Delgado Ubeda, J. *El Montseny (1704 m.)*. 1930- .—*Sobre toponímia pirenaica*. 1930-10.

ALPES, LES

Müller, Hugo. *Am Peuterey. In der Südflanke des Mont Blanc*. 1930-1.—Meyer, Curt. *Über Neujahr im Grialetsch*. 1930-16.—Streiff, Rudolf. *Überschreitung der Kleinen und Grossen Scheibe*. 1930-20.—Guex, Jules. *Noms de lieux alpins. II-Esquisse toponymique du Val de Bagnes*. 1930-27.

BULLETIN PYRÉNÉEN

Gaurier, L. *Les Pyrénées inconnues*. 1930-157.—Dandelot, R. M. *La Brèche de Roland*. 1930-166.—Meillon, Alphonse. *Excursions autour du Vignemale*. 1930-169.—Fayon. *Le Refuge de Pombie*. 1930-178.

NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

La Gorce, John Oliver. *Florida.-The Fountain of Youth*. 1930-1.—Mallovan, E. L. *New Light on Ancient Ur*. 1930-95.—Rock, Joseph F. *Seeking the Mountainis of Mistery*. 1930-131.—Moore, W. Robert. *Among the Hill Tribes of Sumatra*. 1930-187.—Wilschach, Paul. *The Stone Beehive Homes of the Italian Heel*. 1930-229.

NOVES ADQUISICIONS

- VIDAL DE LA BLACHE I GALLOIS, L.—*Geografia Universal. T. XII. Asia Monzónica: China. Japon.*—Barcelona, 1927.
Enciclopedia Universal Ilustrada. T. 67.—Barcelona, 1929.
 PUIG I BOSCH, JOSEP.—*La Vall de Núria.*—Barcelona, 1929.
 RAHOLA, CARLES.—*Els Jueus a Catalunya.*—Barcelona, 1929.
 RIVERA GALLO, VICTORIANO.—*El Parque Nacional «Valle de Ordesa».*
 —Madrid, 1929.

DONATIUS

- Congres Geologique International. Comptes rendus de la XIV session en Espagne, 1925. Fasc. IV.*—Madrid, 1928 (de l'Institut Geológico y Minero de España).
 REXACH, BALDIRI.—*Instruccions per la Ensenyança de Minyons.*—Barcelona, 1923 (del senyor Alfons Maseras).
 GWYNN, STEPHEN.—*Travel in Ireland.*—London, 1927 (del senyor Josep Garrut).

Obituari

ARTUR MASRIERA I COLOMER

La generació actual dels excursionistes té un deure sagrat amb la que la precedí, la desaparició de la qual es va realitzant, en els presents dies, tot obeint a la llei inexorable que regeix tot l'humà.

Restà, però, encara, un nombre limitadíssim d'aquells abnegats i entusiastes enamorats de la terra nostrada, que professaren, com una religió, l'amor a les tradicions, a la història, a les arts, als monuments, a la poesia, a tot allò que representava els valors espirituals de la Pàtria.

És una obligació, que no pot prescriure, la de recordar, amb estimació sincera, els que van desaparèixer; i seria una injustícia ben palesa, deixar que la *fossa profunda de l'oblit* anés engolint, impietosa, els noms i memòria d'aquells que fressaren el nostre camí, i que foren els primers a desbrossar-lo.

Semblant ingratitud no seria pròpia dels vertaders excursionistes, que mantenen vivíssim el foc sagrat que els primers encengueren, i que els actuals mantenen abrandat.

L'Artur Masriera fou d'aquella generació entusiasta i sadolla de fe i d'amor a la terra, que en la segona meitat de la centúria passada fundà l'excursionisme científic, dignificant un costum bastant arrelat, de la *gent de ciutat*, d'anar a fora, amb l'únic propòsit de divertir-se i, cosa lamentablel, de fer bromes, sovint grolleres, contra la gent del camp, que no sempre les tolerava resignadament...

Fou un vertader apostolat de cultura, una missió de civilitat, el que realitzaren els Maspons, Tàmaro, Arabia, Fiter, Aulèstia, Torres, Bosch de la Trinxeria, Vergés, etc., en fundar, sostenir i pagar el primitiu excursionisme.

Entre aquells patricis figurava l'Artur Masriera. En 1800 ingressà a l'*Associació Catalanista d'Excursions Científiques*; fou secretari de la Junta Directiva.

Copiosa és la tasca que portà a compliment En Masriera, treball constant, sense defallir, amb entusiasme, sense el més petit propòsit d'avantatges materials. Quedà inèdit quasi tot el que la seva intelligent activitat esmerçà, durant molt de temps, per a l'excursionisme.

Aquest fou, per a molts dels qui s'hi alistaren, un vertader seminari, el qual produí la major part dels nostres homes més significatius en les disciplines de l'espiritualitat catalana.

La corona més gloriosa que irradia de l'excursionisme, la formen els il·lustres patricis els noms dels quals perduraran tostemps, perquè simbolitzen l'esplendorós renaixement científic, literari i artístic de Catalunya.

D'En Masriera, polígraf, humanista, literat, professor, artista, publicista, etc., no és exageració el declarar que la seva primera iniciació en tan variades aptituds, en totes les quals sobresortí, tingué lloc en la primera entitat excursionista; i si bé és cert que determinades circumstàncies, feren dirigir les activitats i talents d'En Masriera vers camins diferents, no pot negar-se la influència que exerciren en el seu vivíssim esperit les primeres impressions rebudes, els primers entusiasmes sentits, al contacte constant amb companys d'idealitats i de sentiments exquisits com els que formaven l'ànima del desaparegut amic.

Recordem el seu darrer acte literari en honor a la seva memòria. Tal vegada l'últim treball que donà a conèixer el nostre enyorat confrare, fou una admirable dissertació sobre la traducció llatina de «L'Atlàntida» que, per encàrrec de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona féu el també desaparegut, fa poc, reverend P. Viñes, Sch. P., per a formar part de l'edició políglota del

gran poema verdaguerià, que edità l'esmentada entitat, a fi de commemorar el cinquantenari del premi que els Jocs Florals concediren a Verdaguer, una altra glòria del nostre excursionisme.

Aquesta nota necrològica a l'eximí Artur Masriera, «gran cor, sensible a tota delicadesa espiritual», com justament ha dit un dels seus admiradors i amic fidel, sigui l'homenatge de record i respecte a la seva bona memòria que li dediquem els pocs que l'havem sobreviscut.

C.

CONFERÈNCIES I EXCURSIONS PROJECTADES PER AL MES DE MARÇ DE 1930

Dia 7.—A les 10 de la nit, el soci senyor Albert Oliveras i Folch donarà una conferència, il·lustrada amb projeccions, sobre *L'Aguila del Triolet del massís del Mont-Blanch*.

Dia 14.—A les 10 de la nit, el soci senyor Joan Danès i Verne das donarà una conferència sobre *La Vall del Flamisell-Instal·lació elèctrica de Capdella*.

Dia 21.—A les 10 de la nit, el mateix senyor Joan Danès donarà una altra conferència sobre *La Vall del Noguera de Tor.-Estació balneària de Caldes de Bohí*.

Ambdues conferències seran il·lustrades amb projeccions.

Dia 28.—A les 10 de la nit, el soci senyor Joaquim Guitert i Fontserè donarà una conferència sobre *Lluites intestines a Poblet*.

ADVERTIMENT.—Es demana als socis del CENTRE que vulguin indicar les conferències i excursions que tinguin preparades per a aquest curs, per tal de poder ordenar-les amb temps.

Secció de Folklore

Agrupació dels Mantenedors dels Goigs.—Els dimecres de cada setmana, no festius, de 7 a 8 del vespre, es reuneix al CENTRE aquesta Agrupació per tal de canviar impressions sobre el foment dels goigs i procurar intercanvis.

Es prega als excursionistes que procurin adquirir els goigs que els vinguin a mà, per tal d'augmentar la col·lecció del CENTRE. Els

sobrants seran adquirits per l'Agrupació dels Mantenedors, els quals pagaran les despeses.

Secció de Fotografia

Dia 2.—Excursió a Sant Quirze, Castell de Montesquiú, Babi gros i Besora.

Dia 9.—Excursió a Montserrat.

Dia 16.—Excursió a Sampedor, Castellnou de Bages i Bal-sareny.

Dies 23, 24 i 25.—Excursió a Camprodon, Molló, Santuari de Coral, Prats de Molló, Amelie, Prades i Sant Miquel de Cuxà.

Dia 30.—Visita a l'Església vella de Sant Martí de Provensals.

ADVERTIMENT.—A les 10 de la nit del primer i tercer dijous, es projectaran diapositives de triades colleccions de socis, els noms dels quals s'anunciaran oportunament.

Les hores de sortida i els altres detalls de les excursions, es convindran en les reunions dels dijous, a les 10 de la nit, i seran posades de manifest en la taula d'anuncis.

Secció d'Esports de Muntanya

Dia 2.—Cursa d'skis, baixada de Puigllançada a La Molina. Copa Armangué.

Dia 9.—Cursa d'skis d'alta muntanya, per equips de 2 corredors amb equip. Copes Lluís Bertrand.

Dies 16 al 19.—Participació als Campionats d'Espanya d'skis, a Madrid.

Sortides a La Molina.

Dia 23.—Cursa de parelles mixtes a La Molina. Premis Dubler.

Dia 25.—Concursos de salts de trampolí. Copa Patronat Nacional de Turisme.

Dies 23 al 25.—Excursió per a skiadors a l'Alt Ariège, a base del Refugi del cercle de Ciscà.

Dia 30.—Travessia d'Ull de Ter a Núria amb skis.

ADVERTIMENT.—La Secció estableix els divendres, de 8 a 9 de la vetlla, per a canviar impressions i ultimar els itineraris i horaris de les excursions del diumenge.

Secció de Geografia i Geologia

Curs de Geografia de Catalunya. Prof senyor Pau Vila

Durant aquest mes continuaran els cursets organitzats per aquesta Secció, les lliçons dels quals tindran lloc de 8 a 9 de la nit, segons la distribució següent:

DILLUNS: Curs de Geografia de Catalunya.

DIVENDRES: Pràctiques de seminari.

Secció d'Arqueologia i Història

Conferències

Dia 6.—A les 7 de la tarda, el soci senyor Joan Amades donarà una conferència sobre *El Carnestoltes de Barcelona*.

Dia 13.—A les 7 de la tarda, el soci senyor Joan Roig i Font donarà una conferència, il·lustrada amb projeccions, sobre *Oslo, Ectocolm i Copenhaguen*.

Dia 20.—A les 7 de la tarda, el senyor Lluís Massó i Valentí donarà una conferència, il·lustrada amb projeccions, sobre *Les Termes d'Itàlia*.

Dia 27.—A les 7 de la tarda, Mossèn Francesc Baldelló donarà una conferència sobre *El sentit de musicalitat de Mossèn Jacint Verdaguer*.

Les visites i excursions s'anunciaran oportunament.

Exposició

Aquesta Secció ha organitzat per als dies 1 al 4 de març una exhibició de *Records del Carnestoltes de Barcelona del segle passat*, consistent en auques, targes de balls, bàndols, gravats i d'altres documents gràfics.

ADVERTIMENT.—Els membres d'aquesta Secció es reuniran, com de costum, els dilluns, a les 7 de la tarda.

ADVERTIMENT

Es prega als concurrents a les excursions, visites i altres actes, que no es descuidin de portar la insígnia del CENTRE, per tal d'evitar confusions amb persones que, titulant-se excursionistes, no guardin la deguda compostura.

BUTLLETÍ EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

Publicació mensual

Un vol. anyal de 384 pp. text, 96 pp. làmines i nombrosos gràfics,
i un SUPLEMENT de 192 pp.

Abonament: Socis del CENTRE, 15 pessetes anyals

SUMARI DEL BUTLLETÍ DE FEBRER DE 1930

Notes d'una excursió per l'Àfrica romana, per JOAN ROIG I FONT.—VI *Concurs de fotografies Premi Catalunya*.—*Costums populars de Barcelona*, per JOAN AMADES.—*L'eruga processionària del pi*, per JOSEP ARMANGUÉ.—*Bibliografia (M. Torroella i Plaia. Història de Palafrugell i la seva comarca. - Joan Solà, Sch. P. Història de Sant Salvador de les Espases)*

LÀMINES

XI. *Plaça del Govern amb l'estàtua del duc d'Orleans i la Mesquita de la Pescateria. Pati del Palau d'Hivern*.—XII. *Arc del Cardo Màxim i porta del Fòrum Nord. Temple dedicat a la família imperial dels Severs*.—XIII. *Biskra: Un aspecte del Suk. Vell Biskra: Mesquita de Sidi Lassen*.—XIV. *Estepa al SO. de Biskra. Sidi-Okba: Un portal*.—XV. *Sagàs*.—XVI. *De Jorba a can Rosich*, per G. ROIG i J. MARIMON

GRÀFICS

La cursa dintre de sacs.—El sepulcre de la Mare de Déu.—Els cavallets amb la sort de l'anella